

פרשת אמור

ימי הספירה - המעבר מקדושת ישראל לקדושת בני לוי

וחלוצה, ולמעלה מהם כהן גדול שרק 'אישה בבתוליה יקח' ואסור להיטמאות אפילו לשבעה קרובים.

ומעתה צריך ביאור מה גדר הקדושות המוזכרות - א. של ימי הספירה שכמבואר ברמב"ן נחשבים כימי חול המועד אף שאינם אסורים במלאכה כל שהיא, ב. מהו עניין קדושת בני לוי, שאף בהם לא מצינו כל ריחוק ואיסור מחמת קדושתם].

ב

הנה הרמב"ם בסוף הלכות שמיטה ויובל כתב וז"ל, 'ולמה לא זכה שבט לוי בנחלה מפני שהובדל לעבוד את ה' ולשרתו להורות דרכיו הישרים ומשפטי הצדיקים, לפיכך הובדלו מדרכי העולם לא עורכין מלחמה כשאר ישראל... אלא הם חיל ה', כמו שכתבו אני חלקך ונחלתך'.

ונראה ברור כי הוקשה לרמב"ם מה שעוררנו שהנה על הלויים נאמר 'קדושים יהיו' [מכיון שמורים המשפטים לישראל], אלא שבשונה מהכהנים שלהם יש הלכות וחייבים המבדילים אותם משאר ישראל בבני לוי אין שום איסורים מיוחדים, וא"כ במה נבדלו.

ועל זה מתרץ הרמב"ם שעצם זה שאינם מתעסקים בחומריות אלא רק מורים המשפטים לישראל בזה גופא הם מובדלים, וזוהי קדושתם ומעלתם שהם מובדלים ומופרשים מתהלוכות שאר בני האדם כדי לעבוד ה' ולשרתו, והבדלתם הזו - היא קדושתם, כי 'קדוש' היינו מופרש - הם מופרשים מהכלל כולו ולכן אינם יוצאים למלחמה ככל הכלל ולא מקבלים נחלה בפני עצמם - כי ה' הוא נחלתם, הם חיים בעולם של עשיית רצון ה' שזוהי קדושת וזוהי פרישותם.

וממשיך הרמב"ם ואומר 'ולא שבט לוי בלבד אלא כל איש ואיש מישראל אשר נדבה רוחו אותו, והבינו מדעו להיבדל ולעמוד לפני ה' לשרתו ולעובדו, לדעת את ה', והלך ישר כמו שעשה האלוקים, ופרק מעל צווארו עול החשבונות הרבים אשר בקשו בני אדם, הרי זה נתקדש קודש קודשים ויהיה ה' חלקו ונחלתו לעולם ולעולמי עולמים ויזכה לו בעוה"ז... כמו הלוויים'.

זאת אומרת שעד כמה שכל הפרישות והקדושה של בני לוי היא מכח היותם מובדלים מכל אנשי העולם ומיוחדים לעבודת ה' ללמוד תורתו ולהורות משפטיו, ממילא גם כל אדם מישראל שרוצה לדעת את ה' והוא פורש מדרכי העולם גם הוא כשבט לוי ונהיה 'קודש קודשים', [ובאמת יש פה חידוש עצום בלשון הרמב"ם שכתב על אותו שנדבה רוחו אותו '...הרי זה נתקדש קודש קודשים' ולמרות שרק הכהנים נקראו 'קודש קודשים', והלוויים הם רק בגדר 'קודש', ואילו בדבריו נראה שמי שנדבה רוחו גובר על הלוויים].

אך כדי להיטיב להבין מהי באמת מהות הקדושה של שבט לוי ראוי להתבונן היטב במה שכתב הרמב"ם בתוך הדברים '...כל איש ואיש מישראל אשר נדבה רוחו אותו... והלך ישר כמו שעשה אותו הא-לקים ופרק מעליו עול החשבונות הרבים שבקשו בני אדם וגו'. מבואר בדבריו שחלק ממעלת בני לוי עצמם הוא שהם אכן פרקו מעליהם את אותם חשבונות רבים.

א

"אמור אל הכהנים בני אהרן לנפש לא יטמא בעמיו" וגו' (כא, א) פרשת אמור עוסקת ברובה במצות קדושת הכהנים ובהלכותיהן, אולם כשמתבוננים בסדר הפרשיות מבחינים כי עיקר הדברים הוא בעניין הקדושה בכלל השייכת לכלל ישראל כולם, הנה בפרשת אחרי מות קדושים התורה עוסקת בקדושת ישראל, ולאחר מכן בפרשת אמור שבתחילה עוסקת בקדושת הכהנים ואחר כך בקדושת הכהן הגדול, ומשם עוברת התורה לפרשת המועדות שעצם עניינים הוא 'קדושת הזמנים', דהיינו שכמו שיש דרגות בקדושת האדם כגו' כהן גדול כהן הדיוט לוי וישראל, כך ישנם דרגות בקדושת הזמן, שישנם הימים המקודשים ביותר כיום הכיפורים שהוא שבת שבתון ואף שבת שהחייב בהם הוא על שבייתה גמורה, ויש דרגה פחותה מהם כגו' יו"ט שמותר בעשיית אוכל נפש, ולמטה מזה יש את ימי חול המועד שאסורים רק במלאכה.

והנה הרמב"ן בפרשת ויקרא מחדש שימי 'ספירת העומר', גדרם שווה לימי חול המועד של סוכות, לפי שכידוע יום טוב ראשון של סוכות הוא מועד אחד ואילו שמיני עצרת הוא מועד בפני עצמו, ובכל זאת הימים שביניהם מוגדרים כחול המועד, וכמו"כ הימים שבין שביעי של פסח לחג השבועות, שתחילה ישנו את חג הפסח וביום החמישים "עצרת תהיה לכם", ולפיכך ימים אלו נקראים 'מקראי קודש', אלו הם דברי הרמב"ן.

ולכאורה צריך להבין מהו עניין הקדושה הזו של ימי ספירת העומר ובמה היא מתבטאת, שהלוא בשונה מימי חול המועד בימי הספירה אין איסור מלאכה, וצ"ב. ואולי יש מקום לבאר על פי מה שכתב בספר החינוך שהטעם שניתקנו חגים לישראל הוא בכדי שיוכלו להתבונן בהם בדרכי השי"ת ובניסים שנגעשו באותו החג, וע"י כך ללמוד את הלקח שבא ממנו, וע"ש. וא"כ אפשר לומר שבחינה זו אכן ישנה גם בימי הספירה שבהם ישראל התרוממו מהדרגה הנמוכה שהיו במצרים עד שנהיו ראויים לקבלת התורה, ולכך ימים אלו נתייחדו לדורות ונחשבים כמקראי קודש לעניין זה. ואולם עדיין צריך להבין במה באמת מתבטאת קדושה זו ובמה אנו 'מקיימים' אותה למעשה.

והנה כשם שבקדושת הזמן אנו מוצאים גדר של קדושה מסוימת שאינה קדושה גמורה, כך מוצאים אנו בקדושת האדם כמה דרגות בקדושה, שהנה אנו מוצאים אצל בני לוי שהם מקודשים יותר משאר ישראל, ומפאת קדושה זו הם אוכלים במעשר, אך בשונה מהכהנים שמפאת קדושתם נאסרו להטמאות למתים ונאסרו בגרושה, אצל בני לוי אין שום איסור מעין זה, וא"כ יש להבין מהו באמת שורש הקדושה של בני לוי.

[וביתר ביאור להבנה הקשה בגדר תוספת שבקדושת בני לוי, שהנה בכל דבר שבו אנו מוצאים דרגה נוספת של קדושה יש בו גם תוספת של איסורים וריחוקים הבאים מחמת קדושה זו, הן בקדושת הזמן כגון ימים טובים שאסורים במלאכה מלבד אוכל נפש, ולמעלה מזה שבת שגם אוכל נפש אסור, ולמעלה מכולם הוא יום הכיפורים - שנאסר אף באכילה ושתייה ותשמיש המיטה וכו', ואף בקדושת האדם יש את הכהנים שמפאת קדושת אינם מטמאים למתים ואסורים בגרושה

והנה המקור לדברים הללו הוא מלשון הפסוק בקהלת (ז, כט) ששם נאמר "הא-לוקים עשה את האדם ישר והמה בקשו חשבונות רבים", וכמבואר בספרים שהאדם הישר היינו אדם הראשון קודם החטא, שאז היה בבחינת 'ישר' - שהיה מובדל לחלוטין מן הרע וכל מעשיו היה כולו טוב זקוק, ובמצב ההוא גם אם היה חוטא, היה זה רק מחמת הפיתוי החיצוני של הנחש הקדמוני, אך הרע לא התייחס לעצמותו כלל, אולם אחר שאכל מ'עץ הדעת טוב ורע', נכנס גם כח הרע אל תוכו ובדרגה זו כל מעשה ומעשה של האדם מורכב הן מכח הטוב והן מכח הרע, וכמבואר באריכות בנפה"ח עניין זה שבמצבינו הנוכחי הוא שכל מעשה טוב מעורב בו גם צד רע וכן להיפך.

וזהו עניין '**חשבונות רבים**', שבמקום שהאדם יהיה כולו טוב, הרי הוא ירד לדרגה של 'בואו חשבון' שיש לחשב הפסד מצוה כנגד שכרה ושכר עבירה כנגד הפסידה, ונהיה מצב בעולם שישנם דברים שאינם בגדר רוע מוחלט אך גם אי אפשר להגדירם כטוב מוחלט וכן להיפך, 'ועל זה יאמרו המושלים בואו חשבון', האם הדבר נצרך וראוי לעשות, דהיינו האם הצד הטוב שבו חזק יותר מהצד הרע והדבר הוא אכן ראוי, או שמא למרות שיש בו צד חיובי עדיין הצד השלילי גובר - זהו מצב שהתחדש רק אחר שהתערבו הטוב והרע זה בזה, שעל האדם לחשב מה טוב ומה לא באופן יחסי זה לעומת זה, וזוהי מציאות שלא היתה קיימת כלל קודם החטא, שאז הרע היה מוגדר כרע מוחלט והטוב היה טוב מוחלט, והיה ברור ביותר מה רב שכר המצווה ועד כמה גדול הפסד העבירה.

אולם גם לאחר שאדם הראשון ירד מדרגתו של אמת וישר והתערב בו כח יצה"ר והחל לפעול מתוכו, עדיין ישנה דרגה מרוממת ביותר שהאדם כן יכול להשיגה, כלומר שהאדם כן יכול לעמוד ולהשתייך גם בעולם הזה לעולם של קדושה המרום מכל החשבונות הרבים האלו, ובנקודה זו נמצא החילוק הגדול שבין שבט הלויים לשאר השבטים, שכאשר ירדו ישראל למצרים והחלו המצרים להשתעבד בהם, נכנסו ישראל יותר ויותר לשעבוד של החומריות שזהו כוחם של המצרים, עד שנכנסו למ"ט שערי טומאה.

אך בעוד שבני ישראל היו בשעבוד, שבט לוי עסקו בתורה ומפני זה לא חל עליהם השעבוד כלל, ומפני זה גם לא נטמאו בכל טומאות מצרים כשאר ישראל, ודרגה זו היא מעין דרגת אדם קודם החטא, שלא היה משועבד כלל לכוחות הרע. אבל גם מצבם הקשה של ישראל היה רק עד שנגאלו ממצרים, שאז הקב"ה הוציא את ישראל כדי להעמידם לפני הר סיני, ומרגע צאתם ספרו חמישים יום - חמישים יום שבהם יצאו מכל שערי 'טומאת מצרים' עד שהגיעו לדרגה של קבלת התורה, ואכן כמבואר בגמ' בע"ז (כב, ב) 'ישראל שעמדו על הר סיני פסקה וזהמתן' היינו שחזרו לדרגת אדם הראשון קודם החטא.

ומעתה הדברים מתיישבים היטב, שבאמת זה הקדושה שישנה בימים אלו, היא גופא אותה הקדושה שישנה אצל בני לוי, שאמנם אין כאן כל איסור מלאכה כשאר הימים המקודשים, אך עצם הימים הם ימים שעלינו עצמינו להתקדש בהם ולהתכונן למתן תורה, והיא היא אותה הקדושה ואותה המעלה של שבט לוי, שאנו פורקים מעלינו את אותם חשבונות רבים שבקשו בני אדם - החשבונות שמשייכים אותנו לאדם הראשון של אחר החטא, ומתדבקים בדרך הישרה על ידי שאנו דבקים בתורה ככל יכולתינו, שדרך זו היא הטוב המוחלט והדרך הישרה שעל ידה נגיע לדרגה זו של לעמוד לפני ה' ולשרתו - מבלי שום פניות זרות ושיקולים חומריים - זו היא קדושת בני לוי וזו היא גם קדושת הזמן הזה - זמן ההכנה לקבלת התורה, שמתרוממים מהחיים הפשוטים ודבקים יותר ויותר בחיים האמיתיים הרוחניים של עבודת ה' כמו שצריך.

ג

ונמצא אם כן שהחובה העומדת עלינו כעת בזמן גדול זה אם באמת ברצוננו להתכונן כראוי למתן תורה ולזכות לקבל על עצמינו את עול התורה, ראשית אנו צריכים להתנתק יותר מכל אותם '**חשבונות רבים**' של העולם החומרי, ולנסות להתחבר יותר לקיום רצון ה' לעשות את הישר והטוב בצורה מרוממת יותר, ולהשתדל כמה שיותר להתעלות מכל אותם חשבונות שמעורבים בכל מעשה, איך אני ירוויח כאן תועלת ממונית או כבוד כל שהוא וכדו', וכן לחשוב פחות מה יאמר פלוני ואיך יגיב אלמוני.

כלל הדברים, שעלינו להתעלות כמה שיותר לדרגה בה מחשבתינו תהיה נתונה בכל עת בדברי תורת ה' או במחשבה איך לעבודו ולעשות רצונו ברמה הטובה והמושלמת ביותר.

וזהו שאמרו חז"ל '**לא ניתנה תורה אלא לאוכלי המן**' (מכילתא בשלח ט, לא), כלומר שבשביל להיות מקבלי תורה, חייבים להיות שקועים אך ורק ברוחניות, ואדם שראשו ורובו נתונים בצרכיו החומריים הוא לא פנוי לקבל תורה, ולכן צריך להיות מנותקים מכל טרדה גשמית ואפילו לא של אכילה ושתייה, ואמנם דברים אלו נאמרו ביחס לדור מקבלי התורה בעצמם שהם הצליחו להתעלות באותה שעה לדרגה עצומה, אך על זה בדיוק אומר הרמב"ם שגם כל איש ואיש מישראל שמחליט לרומם ולהבדיל את עצמו ואינו עוסק ומתעניין בענייני החומר, ונבדל לגמרי מתהלוכות עולם הרי הוא מתקדש לקודש קודשים - דהיינו שלא רק שמשתייך לדבר מרומם אלא הוא עצמו מתקדש.

וכאמור האפשרות להגיע לקדושה זו, מונחת בקדושת הימים האלו - ימי הספירה שהם ימי ההכנה למתן תורה, וככל שנעמוד לפרוש מדרגת שאר בני אדם ונהיה שקועים יותר בתורת ה', כך נזכה להשתייך יותר ויותר לדרגת שבט לוי שה' הוא נחלתם ולהגיע לכל המעלות הנשגבות האלו.

ראשית חכמה יראת ה'

בנפש החיים (שער ד' פרק י"ד) כתוב '**ובכל עת שהאדם עוסק ומתדבק בה כראוי, הדברים שמחים כנתינתם מסיני**' ובהמשך שם '**בעת שהאדם עוסק בה, בכל תבה אותה תיבה ממש נחצבת אז להבת אש מפיו ית' כביכול, ונחשב כאילו עתה מקבלה מסיני מפיו ית' ש מבואר כאן שכשאדם עוסק בתורה הוא זוכה לדברים גדולים, שהתורה ממש ניתנת לו מחדש, אבל הנפה"ח אומר שזה בתנאי שיעסוק בה כראוי, ומה הכונה ללמוד כראוי?**

ונראה שכונתו למה שכתב למעלה (פרק ה, ו) על מה שכתוב יראת ה' היא אוצרו, כלומר שאדם צריך להכין לעצמו אוצר של יראת שמים וכפי גודל האוצר כך הוא מקבל יותר תורה, והיינו שיש יותר קשר עם נותן התורה.

ולעברנו זאת הסיבה שאנו רואים היום שאפי' שמצד אחד יש כ"כ הרבה לומדי תורה, אבל מצד שני יש הרבה פחות שבאמת מרגישים עליהם שהתורה מרוממת אותם וגורמת להם להתעלות יותר ויותר כמו שהיא אמורה לעשות, כי לומדים תורה בלי ה"יראת ה' היא אוצרו" וכאשר התורה מנותקת מנותן התורה היא אינה משפיעה ולא מרוממת.

ולכן בימים אלו שבהם חוזרת ומתעוררת ההשפעה של נתינת התורה, צריך להתבונן ביסוד זה, להכיר שהתורה באה מאת הקב"ה, ללמוד עם היראת ה' שהיא אוצרו, ואז זוכים ללמוד תורה שמגדלת ומרוממת.